

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Vávry a soudkyň Mgr. Jitky Múčkové a Mgr. Miroslavy Šebelové ve věci

žalobkyně: **ČSOB Stavební spořitelna, a. s.**, IČO 49241397
sídlem Radlická 333/150, 150 00 Praha 5
zastoupená advokátem Mgr. Petrem Olejářem
sídlem Soběšická 821/151, 638 00 Brno

proti
žalované: **A.H.**, narozená dne XXXXX,
bytem XXXXX,
zastoupená advokátem JUDr. Rostislavem Puklem
sídlem Karlova 252, 698 01 Veselí nad Moravou

o zaplacení 518 268,14 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu v Hodoníně ze dne 9. prosince 2021, č. j. 14 C 221/2019-260,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se v části I. výroku, ve které byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 163 229,64 Kč s 4,3% úrokem ročně z částky 329 795,69 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 4,3% úrokem ročně z částky 188 472,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 108 062,19 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 221 733,50 Kč od 1. 3. 2019 do právní moci rozsudku odvolacího soudu, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 55 167,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení a s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 133 305 Kč od 1. 5. 2019 do právní moci rozsudku odvolacího soudu, zrušuje a řízení se zastavuje.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se v části I. výroku, ve které byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 355 038,50 Kč s 9,75% úrokem z prodlení ročně ode dne Shodu s prvopisem potvrzuje: Barbora Zachovalová

následujícího po právní moci rozsudku odvolacího soudu, potvrzuje.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

IV. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem uložil soud prvního stupně žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 518 268,14 Kč s 4,3% úrokem ročně z částky 329 795,69 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 329 795,69 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 4,3% úrokem ročně z částky 188 472,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení a s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 188 472,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku (I. výrok). Rozhodl, že žalovaná je povinna nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 108 034 Kč k rukám jejího zástupce do tří dnů od právní moci rozsudku (II. výrok).
2. Proti tomuto rozsudku v celém jeho rozsahu podala žalovaná odvolání. Nesouhlasila se závěrem soudu prvního stupně, že žalobkyně řádně posoudila její úvěruschopnost před uzavřením úvěrových smluv. Zdůraznila, že žalobkyně nepostupovala s odbornou péčí ve smyslu zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, a rezignovala na povinnost zkoumat schopnost žalované splácet úvěry, přičemž se spoléhala pouze na informace získané nahlížením do registrů SOLUS a BRKI a na neověřené prohlášení žalované o jejím příjmu, bydlení a neexistenci vyživovací povinnosti, aniž by si k nim vyžádala další informace a doklady včetně údajů o výdajích a závazcích žalované. Závěr soudu prvního stupně ohledně bonity žalované potvrzené několikaletým plněním daného závazku je irelevantní, protože zákon ukládá povinnost zkoumat úvěruschopnost před poskytnutím úvěru. Pokud žalobkyně nedostala své povinnosti posoudit úvěruschopnost žalované s odbornou péčí, jsou obě úvěrové smlouvy absolutně neplatné. Z tohoto důvodu se žalobkyně mohla domáhat pouze poskytnutých jistin z titulu bezdůvodného obohacení. Žalovaná však před soudem prvního stupně uplatnila námitku promlčení žalobou uplatněného nároku s tím, že částky z úvěrů byly žalované poskytnuty dne 24. 7. 2014 a 14. 8. 2014, promlčecí doba ohledně těchto nároků uplynula dne 24. 7. 2017 a 14. 8. 2017 a žaloba v dané věci byla podána až dne 30. 8. 2019. Žalovaná navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně změnil a žalobu v celém rozsahu zamítl. V průběhu odvolacího řízení doplnila žalovaná své odvolání o námitku, že od žalobkyně nikdy žádné finanční prostředky neobdržela, a na její straně tudíž nikdy žádné bezdůvodné obohacení nevzniklo. Námitku promlčení pak doplnila o tvrzení, že žalobkyně jako profesionál si s ohledem na soudní judikaturu musela být vědoma, že zákon o spotřebitelském úvěru v tehdy účinném znění dovozoval absolutní neplatnost smlouvy z důvodu porušení povinnosti řádně zkoumat a posoudit úvěruschopnost dlužníka jako spotřebitele. Nejpozději mohla nabýt žalobkyně tuto znalost po vydání rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015. Minimálně od tohoto dne tak mohla a měla nabýt znalost o tom, že nepostupovala s odbornou péčí při zkoumání úvěruschopnosti žalované, porušila svou povinnost a smlouva o úvěru s žalovanou je absolutně neplatná. Nárok žalobkyně je tak promlčen.
3. Žalobkyně ve svém vyjádření k odvolání uvedla, že se posuzováním úvěruschopnosti žalované zabývala tak, jak jí ukládal zákon účinný v době podpisu obou úvěrových smluv, schopnost žalované splácet spotřebitelský úvěr posoudila s odbornou péčí na základě dostatečných informací získaných od žalované, vzala v potaz statistické údaje a nahlédla do databází dlužnických registrů SOLUS a BRKI. Předpokládala dále, že údaje, které žalovaná v době uzavírání smluv předkládala, jsou pravdivé a z toho při posuzování úvěruschopnosti žalované vycházela. Poukázala rovněž na to, že žalovaná poměrně dlouhou dobu řádně a bezproblémově poskytnuté úvěry splácela, problémy nastaly až ke konci roku 2017, tedy po více než třech letech od poskytnutí úvěrů. Na dostatečnou bonitu žalované a její schopnost předmětné úvěry splácet lze usuzovat i z toho, že žalovaná před uzavřením úvěrových smluv patrně disponovala dostačnými finančními prostředky, když dne 24. 7. 2014 vložila na vkladový účet stavebního spoření č. XXXXX částku Shodu s prvopisem potvrzuje: Barbora Zachovalová

213 000 Kč a dne 12. 8. 2014 na vkladový účet stavebního spoření č. XXXXX částku 121 000 Kč. K námitce promlčení žalobkyně uvedla, že dosud neuplynula subjektivní ani objektivní promlčecí doba a v dalším odkázala na závěry soudu prvního stupně, jenž se s touto otázkou zcela správně vypořádal. Žalobkyně navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

4. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o. s. ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno k tomu oprávněným subjektem (§ 201 o. s. ř.), směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné (§ 201, § 202 o. s. ř.), bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně a řízení mu předcházející v rozsahu napadeném odvoláním i nad rámec odvolacích námitek, a poté dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.
5. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že žalobkyně se žalobou, která byla soudu doručena dne 30. 8. 2019, domáhala po žalované zaplacení částky 518 268,14 Kč s 4,3% úrokem ročně z částky 329 795,69 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 329 795,69 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 4,3% úrokem ročně z částky 188 472,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení a s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 188 472,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení. Uvedla, že účastníci dne 24. 1. 2014 sjednali smlouvu o stavebním spoření č. XXXXX a dále dne 23. 7. 2014 smlouvu o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření č. 0942721201 do výše 530 000 Kč. Po splnění podmínek byl žalované dne 31. 7. 2018 poskytnut úvěr a meziúvěr byl splacen. Žalovaná se zavázala splácet úvěr v měsíčních splátkách po 3 600 Kč počínaje měsícem září 2018, ale z důvodu jejího prodlení žalobkyně dne 12. 2. 2019 od smlouvy odstoupila. K datu splatnosti dne 28. 2. 2019 činil dluh 329 795,69 Kč. Další smlouva o stavebním spoření č. XXXXX byla sjednána dne 21. 7. 2014 a následně dne 13. 8. 2014 smlouva o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření č. XXXXX do výše 300 000 Kč. Po splnění podmínek byl žalované dne 31. 10. 2018 poskytnut úvěr a meziúvěr byl splacen. Žalovaná se zavázala splácet úvěr v měsíčních splátkách po 2 040 Kč počínaje měsícem prosinec 2018, ale z důvodu jejího prodlení žalobkyně dne 8. 4. 2019 od smlouvy odstoupila. K datu splatnosti dne 30. 4. 2019 činil dluh 188 472,45 Kč. Před sjednáním úvěrových smluv posoudila žalobkyně schopnost žalované úvěry splácet na základě žalovanou poskytnutých informací a nahlížením do interních a externích databází (SOLUS a BRKI). Žalobkyně dále posuzovala parametr DSTI (tj. poměr splátky úvěru k čistému měsíčnímu příjmu) a rovněž přihlíдела k předchozí platební morálce žalované při splácení meziúvěrů. Žalovaná ve vyjádření k žalobě namítla, že obě smlouvy jsou absolutně neplatné, jelikož bylo od samého počátku zřejmé, že žalovaná nemá dostatečné prostředky na jejich splácení; žalobkyně nezkoumala řádně úvěruschopnost žalované a peněžní prostředky jí přesto poskytla. Žalovaná dále popřela, že by peněžní prostředky ve výši 530 000 Kč obdržela a vynesla rovněž námitku promlčení na vydání bezdůvodného obohacení.
6. Soud prvního stupně ve věci rozhodl odvoláním napadeným rozsudkem, v jehož odůvodnění zrekapituloval tvrzení účastníků a uvedl skutková zjištění z jednotlivých provedených důkazů. V rovině právního posouzení věci - vycházejí z § 9 odst. 1 zákona 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, a z § 2395, § 2399, § 1931 a § 2001 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), dospěl soud k následujícím závěrům:

Účastníci uzavřeli dvě smlouvy o stavebním spoření, v nichž se žalovaná zavázala uspořít pravidelnými vklady na účet celkovou částku 530 000 Kč a 300 000 Kč. Následně účastníci sjednali dvě smlouvy o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření za účelem údržby a změny nemovitosti, na základě nichž žalobkyně žalované poskytla meziúvěr ve výši 530 000 Kč (smlouva č. 0942721201) a meziúvěr ve výši 300 000 Kč (smlouva č. XXXXX). Před poskytnutím úvěru žalobkyně posoudila majetkové poměry žalované a její úvěruschopnost ve smyslu § 9 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, a to na základě informací získaných od žalované, které ověřila výpisem z interních a externích databází. Žalovaná v obou žádostech o poskytnutí meziúvěru a dále v listině nazvané kontrola příjmů ze dne 6. 3. 2014 a 22. 7. 2014 uvedla, že je Shodu s prvopisem potvrzuje: Barbora Zachovalová

OSVČ, dosahuje příjmu 28 000 Kč, žije ve vlastním domě/bytě, nemá žádnou vyživovací povinnost. Mezi výdaje žalované byla zahrnuta částka životního minima 4 960 Kč a splátky 3 600 Kč (ke dni 6. 3. 2014) a 5 640 Kč (ke dni 22. 7. 2014). Žalobkyně provedla lustraci žalované v registrech SOLUS a BRKI a posuzovala dále parametr DSTI, který činil 20,1 (poměr mezi souhrnem měsíčních splátek u všech úvěrů a příjmem klienta). Skutečnost, že žalovaná byla v době sjednání smlouvy v roce 2014 tzv. bonitní, potvrzuje i to, že byla po dobu několika let schopna plnit závazky z poskytnutých meziúvěrů a rovněž spořit na vkladových účtech. Žalovaná čerpala peněžní prostředky z meziúvěrů v plné výši. Z pokynu žalované byla ze smlouvy č. 0942721201 částka 213 000 Kč poukázána na její účet, zbylá částka 314 350 Kč a dále částka 298 500 Kč ze smlouvy č. XXXXX pak byly poukázány na účet T.Š.. Zbylé částky meziúvěru 1 500 Kč a 2 650 Kč byly započteny na poplatky za čerpání meziúvěrů. K námitce žalované, že částku 530 000 Kč nikdy neobdržela, soud zdůraznil, že není pochyb o tom, že žalobkyně poskytla žalované peněžní prostředky ve shora uvedené výši a byla to žalovaná, kdo určil, na jaký účet a komu budou tyto prostředky poukázány. Poukázal rovněž na to, že žalovaná v podání ze dne 23. 11. 2021 nečinila sporným, že dne 24. 7. 2014 obdržela od žalobkyně částku 299 185,26 Kč a dne 14. 8. 2014 částku 175 319,45 Kč. Žalovaná neplnila řádně a včas své smluvní povinnosti, neplatila sjednané splátky úvěrů a žalobkyně proto v souladu se smluvním ujednáním odstoupila od úvěrových smluv a vyzvala žalovanou k úhradě celé dlužné částky. Ze smlouvy č. 0942721201 vznikl žalobkyni ke dni zesplatnění celého dluhu k 28. 2. 2019 nárok na zaplacení částky 329 795,69 Kč (úvěr 299 185,26 Kč, přeúčtovaný smluvní úrok z meziúvěru 12 268,63 Kč, dva poplatky za upomínku v celkové výši 2 000 Kč, poplatek za vedení úvěrového účtu za rok 2019 ve výši 360 Kč, vrácená státní podpora 8 000 Kč a smluvní úrok z úvěru za rok 2018 ve výši 5 651,88 Kč a za poměrnou část roku 2019 do 28. 2. 2019 ve výši 2 329,92 Kč) a 4,3% úrok ročně z celkové dlužné částky za dobu od 1. 3. 2019 do zaplacení. Ze smlouvy č. XXXXX vznikl žalobkyni ke dni zesplatnění celého dluhu k 30. 4. 2019 nárok na zaplacení částky 188 472,45 Kč (úvěr 175 319,45 Kč, přeúčtovaný smluvní úrok z meziúvěru 9 135 Kč, smluvní úrok z úvěru za rok 2018 ve výši 1 333,68 Kč a za poměrnou část roku 2019 ve výši 2 684,32 Kč) a 4,3% úrok ročně z celkové dlužné částky za dobu od 1. 5. 2019 do zaplacení. Z důvodu prodlení žalované s úhradou dlužných částek vzniklo žalobkyni také právo na úrok z prodlení podle nařízení vlády č. 351/2013 Sb., a to od 1. 3. 2019 do zaplacení v případě úvěrové smlouvy č. 0942721201 a od 1. 5. 2019 do zaplacení v případě smlouvy č. XXXXX. Námitka promlčení není důvodná. Jelikož smlouvy byly sjednány platně, nelze zažalované nároky posuzovat z titulu bezdůvodného obohacení, a proto ani promlčecí doba nemohla začít plynout v roce 2014, okamžikem poskytnutí peněžních prostředků žalované na základě platného právního jednání. Žalované nároky nebyly promlčeny ani pohledem platně sjednaných smluv. Právo odstoupit od smlouvy a požadovat pak zaplacení celé dlužné pohledávky je majetkovým právem, které se promlčuje v tříleté promlčecí době (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2047/2006). V obou případech by se promlčecí doba odvíjela od práva žalobkyně na odstoupení od smlouvy, které s ohledem na obecné úvěrové podmínky nastalo v případě prodlení se zaplacením více než dvou splátek úvěru nebo úroků z meziúvěru nebo jedné takové splátky po dobu delší než 3 měsíce. Z předloženého výpisu splátek plyne, že žalovaná se ocitla poprvé v prodlení se splácením pohledávky z úvěrové smlouvy č. 0942721201 v měsících září, listopad a prosinec 2017. Žalobkyně odstoupila od této smlouvy dne 12. 2. 2019, přičemž splatnost celé pohledávky nastala ke dni 28. 2. 2019. V případě úvěrové smlouvy č. XXXXX se žalovaná ocitla poprvé v prodlení se splácením splátek v měsících září a listopad 2017. Žalobkyně odstoupila od této smlouvy dne 8. 4. 2019, přičemž splatnost celé pohledávky nastala dne 30. 4. 2019. Žaloba byla z titulu obou smluv podána dne 30. 8. 2019, tedy před uplynutím promlčecích lhůt na požadované plnění. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 142 odst. 1 o. s. ř. a ve sporu zcela úspěšně žalobkyni přiznal náhradu nákladů řízení v celkové výši 108 034 Kč, které sestávají ze zaplaceného soudního poplatku 20 731 Kč a dále nákladů právního zastoupení, tj. odměny advokáta za zastupování účastníka ve výši 67 470 Kč.

7. Odvolací soud rozsudkem ze dne 20. 6. 2023, č. j. 28 Co 48/2022-295, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (I. výrok). Rozhodl, že žalovaná je povinna nahradit žalobkyni náklady odvolacího řízení ve výši 25 845,60 Kč k rukám jejího zástupce do tří dnů od právní moci rozsudku (II. výrok). Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně a žalovaná platně uzavřely dvě smlouvy o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření a že žalovaná neplnila řádně a včas stanovené splátky úvěrů, proto žalobkyně v souladu se smluvním ujednáním od úvěrových smluv odstoupila a vyzvala žalovanou k úhradě celé dlužné částky. Žalobkyně postupovala v souladu s § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, jestliže posoudila schopnost žalované splácet úvěry na základě informací od žalované, které ověřila výpisy z interních a externích databází při porovnání příjmů žalované s veřejně dostupnými informacemi o životním minimu. Na schopnost žalované oba úvěry splácet lze mimo jiné usuzovat také ze skutečnosti, že žalovaná uhradila na vkladový účet stavebního spoření částku 121 000 Kč den před podpisem smlouvy o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření č. XXXXX (12. 8. 2014) a částku 213 000 Kč den po podpisu smlouvy o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření č. 0942721201 (24. 7. 2014) a oba meziúvěry ze stavebního spoření následně po dobu téměř čtyř let řádně splácela. Soud poukázal i na to, že žalobkyně je subjektem, jejíž status coby stavební spořitelny je definován zákonem č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření, a z tohoto zákona také vyplývalo právo žalované na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření na financování bytových potřeb po splnění podmínek tohoto zákona a podmínek stanovených stavební spořitelnou ve všeobecných obchodních podmínkách, zejména po splnění předpokladů zajištění jeho návratnosti (§ 5 odst. 2 tohoto zákona). Žalovaná splnila podmínky tohoto zákona na poskytnutí obou úvěrů a žalobkyně s odbornou péčí zcela v souladu s § 9 odst. 1 shora označeného zákona o spotřebitelském úvěru posoudila předpoklady pro zajištění jejich návratnosti. V návaznosti na závěr o platnosti obou smluv o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření pak soud prvního stupně správně posoudil i ze strany žalované vznesenou námitku promlčení.
 8. K dovolání žalobkyně Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 31. 7. 2024, č. j. 33 Cdo 656/2024-380, shora označený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V rozsudku vyslovil přesvědčení, že žalobkyně jako poskytovatelka úvěru s odbornou péčí náležitě neověřila schopnost žalované splácet úvěr ve sjednaných splátkách v situaci, kdy sice zjistila její příjmy, avšak neverifikovala její pravidelné měsíční výdaje. Zákon o spotřebitelském úvěru ukládá poskytovatelům či zprostředkovatelům úvěrů povinnost posoudit úvěruschopnost dlužníka (spotřebitele), přičemž pro případ, byl-li úvěr poskytnut, ač z výsledku posouzení úvěruschopnosti dlužníka vyplývá, že zde jsou důvodné pochybnosti o jeho schopnosti úvěr splácet, následuje sankce v podobě neplatnosti smlouvy. Odvolací soud se dostatečně nezabýval úvěruschopností žalované, nepřihlédl-li k jejím faktickým (nikoliv fiktivním) pravidelným měsíčním výdajům, jak je dovozoval z publikovaných údajů o životním minimu.
 9. Žalobkyně v podání ze dne 1. 11. 2024, doplněném podáním ze dne 27. 11. 2024, sdělila, že respektuje názor Nejvyššího soudu a již nerozporuje závěr o absolutní neplatnosti úvěrových smluv. V této souvislosti vzala žalobu zpět o částku 163 229,64 Kč s 4,3% úrokem ročně z částky 329 795,69 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 4,3% úrokem ročně z částky 188 472,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 108 062,19 Kč od 1. 3. 2019 do zaplacení, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 221 733,50 Kč od 1. 3. 2019 do právní moci rozsudku odvolacího soudu, s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 55 167,45 Kč od 1. 5. 2019 do zaplacení a s 9,75% úrokem z prodlení ročně z částky 133 305 Kč od 1. 5. 2019 do právní moci rozsudku odvolacího soudu. Žalovaná s částečným zpětvzetím žaloby souhlasila. Odvolací soud proto podle ustanovení § 222a odst. 1 o. s. ř. v rozsahu částečného zpětvzetí žaloby zrušil rozsudek v části jeho I. výroku a řízení zastavil (I. výrok tohoto rozsudku).
 10. Podle § 213 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 213a odst. 1 o. s. ř. odvolací soud zopakoval dokazování sdělením obsahu následujících listin: listiny označené jako zaevidování smlouvy o stavebním
- Shodu s prvopisem potvrzuje: Barbora Zachovalová

spořeni ze dne 28. 1. 2014, žádosti o poskytnutí meziúvěru ze stavebního spořeni, smlouvy o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spořeni č. 0942721-2-01, dvou žádostí o čerpání k úvěrové smlouvě č. 0942721-2-01 ze dne 21. 7. 2014, listiny označené jako oznámení o čerpání finančních prostředků ze dne 25. 7. 2014, listiny označené jako zaevidování smlouvy o stavebním spořeni ze dne 24. 7. 2014, žádosti o poskytnutí meziúvěru ze stavebního spořeni, smlouvy o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spořeni č. XXXXX, žádosti o čerpání k úvěrové smlouvě č. XXXXX ze dne 9. 8. 2014, listiny označené jako oznámení o čerpání finančních prostředků ze dne 15. 8. 2014, výpisů z meziúvěrových a vkladových účtů a přehledné tabulky splácení meziúvěrových a úvěrových účtů.

11. Z dvou žádostí o čerpání k úvěrové smlouvě č. 0942721-2-01 ze dne 21. 7. 2014 bylo zjištěno, že v první z nich žádala žalovaná o čerpání částky 213 000 Kč na účet č. XXXXX/. V druhé žádosti o čerpání z téhož dne žádala žalovaná o čerpání částky v celkové výši nároku dle úvěrové smlouvy na účet č. XXXXX/XXXXX majitele Ing. T.Š.. Podpis žalované na obou těchto listinách byl úředně ověřen. Účet č. XXXXX/XXXXX byl účtem stavebního spořeni, jehož majitelem byla žalovaná, jak vyplynulo z listiny označené jako zaevidování smlouvy o stavebním spořeni ze dne 28. 1. 2014 a 24. 7. 2014, žádosti o poskytnutí meziúvěru ze stavebního spořeni ze dne 23. 1. 2014 a 21. 7. 2014 a smlouvy o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spořeni č. 0942721-2-01 ze dne 21. 7. 2014 a dne 9. 8. 2014. Dle oznámení o čerpání finančních prostředků ze dne 25. 7. 2014 byly finanční prostředky ze smlouvy o úvěru č. 0942721-2-01 ve výši 213 000 Kč zaslány na shora označený účet žalované a ve výši 314 350 Kč na označený účet Ing. Š.. Z žádosti o čerpání k úvěrové smlouvě č. XXXXX ze dne 9. 8. 2014 bylo zjištěno, že žalovaná žádala o čerpání částky v celkové výši nároku dle úvěrové smlouvy na účet č. XXXXX/XXXXX majitele Ing. T.Š.. Podpis žalované na této listině byl úředně ověřen. Dle oznámení o čerpání finančních prostředků ze dne 15. 8. 2014 byly finanční prostředky ze smlouvy o úvěru č. XXXXX ve výši 298 500 Kč zaslány na shora označený účet Ing. Š.. Čerpání shora uvedených částek bylo doloženo i výpisy z meziúvěrových a vkladových účtů. Ve zbývajícím rozsahu odvolací soud souhlasí se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně a pro stručnost odkazuje na odůvodnění jeho rozhodnutí.
12. Podle § 2991 odst. 1 o. z., kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení, bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.
13. Podle § 609 o. z., nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.
14. Podle § 611 o. z., promlčují se všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Jiná práva se promlčují, pokud to zákon stanoví.
15. Podle § 621 o. z., okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na vydání bezdůvodného obohacení zahrnují vědomost, že k bezdůvodnému obohacení došlo, a o osobě povinné k jeho vydání.
16. Podle § 629 odst. 1 o. z., promlčecí lhůta trvá tři roky.
17. Podle § 638 odst. 1 o. z., právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.
18. Odvolací soud v dalším řízení vycházel z dílčího závěru, že s odkazem na absolutní neplatnost obou smluv o úvěru je namístě posoudit nárok žalobkyně jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení podle § 2991 a násl. o. z. Nepřisvědčil námitce žalované, že na její straně bezdůvodné obohacení nevzniklo, neboť neměla žádný účet a do její dispozice se finanční prostředky z úvěrů nedostaly. Shora označenými důkazy bylo prokázáno, že žalovaná finanční prostředky na základě Shodu s prvopisem potvrzuje: Barbora Zachovalová

žádostí, které byly opatřeny jejím úředně ověřeným podpisem, skutečně vyčerpala. Čerpání finančních prostředků z obou úvěrových smluv bylo realizováno buď přímo na účet stavebního spoření vedený na jméno žalované, nebo dle pokynů žalované byla část těchto finančních prostředků vyplacena na žalovanou určený účet třetí osoby. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. 28 Cdo 1311/2019, zrekapituloval, že „podle rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 694/2019, uveřejněný pod č. 22/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), se také v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, s ohledem na jeho ustanovení § 2993 13 o. z., prosadí závěr, že aktivní a pasivní věcná legitimace závazku z bezdůvodného obohacení vzniklého plněním podle neplatné, zdánlivé či zrušené smlouvy svědčí zásadně toliko smluvním stranám (nejsou-li splněny předpoklady pro aplikaci některé z výjimek dle § 2995 o. z.); princip vázanosti bezdůvodného obohacení na smluvní strany se může uplatnit i tam, kde je obsahem smluvního plnění povinnost vyrovnat cizí dluh. K tomu přiměřeně dále srovnej např. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 1406/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 696/2018, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4279/2016, a další v nich citovaná rozhodnutí, jež řeší danou otázku v režimu předchozí právní úpravy, která rovněž akcentuje vzájemnou spjatost práv a povinností stran smlouvy, zpravidla vylučující uplatnitelnost nároku na vydání bezdůvodného obohacení vůči třetí osobě (šlo-li o plnění neplatného či později zrušeného závazku), protože v zásadě není rozhodné, v čí majetkové sféře se takové plnění přímo projevilo a mezi kterými osobami došlo k přesunu majetkových hodnot.“ Lze poukázat rovněž na to, že žalovaná po určitou dobu své smluvní povinnosti plnila a sjednané splátky úvěru hradila, což by bylo málo pochopitelné v situaci, kdy by finanční prostředky z úvěru neobdržela či úvěr nečerpala. Kromě toho je třeba také zdůraznit, že žalovaná v řízení před soudem prvního stupně nečinila sporným, že finanční částky skutečně čerpala. Na straně žalované proto vzniklo bezdůvodné obohacení plněním bez právního důvodu, které je povinna žalobkyni vrátit.

19. Není důvodná ani žalovanou vznesená námitka promlčení. V případě plnění na absolutně neplatnou smlouvu (v poměrech zákona č. 89/2012 Sb. jde o skutkovou podstatu plnění bez právního důvodu) vzniká bezdůvodné obohacení (a začíná běžet objektivní promlčecí doba) již okamžikem plnění (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 28 Cdo 1966/2020, nebo ze dne 1. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1006/2018, a v něm odkazovaná rozhodnutí). V projednávané věci desetiletá objektivní lhůta k vydání bezdůvodného obohacení žalobkyni doposud neuplynula, neboť k bezdůvodnému obohacení došlo poskytnutím plnění z neplatných smluv o úvěru dne 24. 7. 2014 a 14. 8. 2014 a žaloba byla v této věci podána dne 30. 8. 2019.
20. Jde-li o subjektivní promlčecí dobu, odvolací soud se v tomto směru zcela ztotožnil s argumentací žalobkyně, která odkázala na aktuální judikaturu, a to zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2024, sp. zn. 33 Cdo 3859/2023, z jehož závěrů mimo jiné plyne, že „... podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je pro určení okamžiku začátku běhu subjektivní promlčecí lhůty (ve smyslu § 629 odst. 1 o. z.) rozhodná vědomost skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit. Tuto vědomost nelze bez dalšího ztotožnit s okamžikem uzavření smlouvy, nýbrž je třeba ji podle závěrů přijatých v nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022 sp. zn. III. ÚS 2127/21, odvozovat od okamžiku, kdy mohl věřitel (v nyní souzené věci žalobkyně, případně její předchůdkyně) reálně seznat vznik bezdůvodného obohacení, tj. kdy si alespoň v laické rovině osvojil právní závěr o bezdůvodnosti poskytnutého plnění, tedy o neplatnosti smlouvy, podle níž bylo plněno. Ústavní soud v nálezu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. III. ÚS 2127/21, zdůraznil, že je-li pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby rozhodný okamžik, kdy se oprávněný dozví okolností, které jsou relevantní pro uplatnění jeho práva u soudu, nemůže to znamenat znalost objektivních okolností, od nichž se bezdůvodné obohacení odvíjí. Pro úsudek o skutečné subjektivní vědomosti o bezdůvodném obohacení tedy nesvědčí toliko uzavření smlouvy a případné uskutečnění následné platby; to jsou totiž samy o sobě objektivní okolnosti, které o subjektivní vědomosti oprávněného o bezdůvodném obohacení nevypovídají.“

21. V duchu citovaných závěrů se odvolací soud ve vztahu k určení okamžiku začátku běhu subjektivní promlčecí lhůty zaměřil na zjišťování podstatných okolností, na jejichž podkladě by bylo možno jednoznačně uzavřít, kdy žalobkyně získala povědomí o neplatnosti úvěrových smluv, a ke splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní k této otázce poskytl žalované poučení na jednání odvolacího soudu. Žalovaná i přes výše prezentovaný právní názor Nejvyššího soudu nadále trvala na tom, že nárok žalobkyně na vydání bezdůvodného obohacení je promlčen a počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty je dán okamžikem, kdy žalované byly vyplaceny finanční prostředky z neplatných úvěrových smluv, nejpozději však k datu 1. 4. 2015, kdy se Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 1 As 30/2015 věnoval otázce odborné péče při zkoumání úvěruschopnosti, a kdy žalobkyně jako profesionál si musela být vědoma toho, že nezkoumala výdaje žalované, a tudíž v dané věci nepostupovala s odbornou péčí. V situaci, kdy žalovaná neoznámila žádný důkaz k prokázání subjektivní vědomosti žalobkyně o bezdůvodném obohacení k okamžiku vyplacení peněžních prostředků z neplatné úvěrové smlouvy (a žalovanou předkládané argumenty jsou samy o sobě objektivními okolnostmi, které o subjektivní vědomosti žalobkyně o bezdůvodném obohacení nevypovídají), má odvolací soud za to, že povědomí žalobkyně o tom, že smlouvy o úvěru jsou absolutně neplatné a že na straně žalované došlo k bezdůvodnému obohacení, mohla žalobkyně fakticky nabýt až na základě rozsudku Nejvyššího soudu vydaného v této projednávané věci dne 31. 7. 2024, č. j. 33 Cdo 656/2024-380. Subjektivní promlčecí doba k uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy tak k datu podání žaloby neuplynula a nárok žalobkyně promlčen není.
22. Bezdůvodné obohacení představuje v daném případě rozdíl mezi tím, co bylo žalované z neplatných smluv o úvěru skutečně poskytnuto a co žalovaná vrátila, přičemž žalobkyni nemohou náležet žádné smluvní úroky ani sjednané poplatky. Jak vyplynulo z výpisů z meziúvěrových a vkladových účtů a přehledné tabulky splácení meziúvěrových a úvěrových účtů, ze smlouvy o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření č. 0942721201 ze dne 23. 7. 2014 žalovaná čerpala dne 24. 7. 2014 celkem 527 350 Kč a splatila na meziúvěrový účet č. XXXXX částku 86 916,50 Kč a na vkladový účet č. XXXXX částku 218 700 Kč. Ze smlouvy o meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření č. XXXXX ze dne 13. 8. 2014 žalovaná čerpala dne 14. 8. 2014 částku 298 500 Kč a splatila na meziúvěrový účet č. XXXXX částku 40 995 Kč a na vkladový účet č. XXXXX částku 124 200 Kč. Dohromady žalovaná dluží žalobkyni částku 355 038,50 Kč, kterou ani přes dvě předžalobní výzvy žalobkyně ze dne 16. 8. 2019 podané téhož dne k poštovní přepravě, které lze považovat za výzvu k vydání bezdůvodného obohacení, doposud neuhradila. Při posuzování nároku na zaplacení úroku z prodlení podle § 1970 o. z. byl odvolací soud co do určení data, od něhož je úrok z prodlení požadován, vázán žalobním návrhem žalobkyně. S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti odvolací soud podle § 219 o. s. ř. potvrdil věcně správný rozsudek soudu prvního stupně v části jeho I. výroku, ve které byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 355 038,50 Kč s 9,75% úrokem z prodlení ročně ode dne následujícího po právní moci rozsudku odvolacího soudu.
23. Protože došlo k částečnému zpětvzetí žaloby, odvolací soud znovu rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně (§ 224 odst. 2 o. s. ř.). Soud vyšel z toho, že zastavení řízení v rozsahu daném částečným zpětvzetím žaloby zavinila z procesního hlediska žalobkyně ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 věta první o. s. ř. Ve zbytku uplatněného nároku však byla žalobkyně naopak procesně úspěšná, když soud žalobě vyhověl. Při hodnocení míry úspěchu stran v projednávané věci odvolací soud přihlédl k hodnotě žalované pohledávky i jejího příslušenství kapitalizovaného k datu vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně (9. 12. 2021) a dospěl k závěru, že žalobkyně byla ve sporu procesně úspěšná z 49,60 % a procesně neúspěšná z 50,40 %. Z uvedeného je zřejmé, že procesní úspěch a neúspěch obou účastníků řízení je téměř stejný, proto odvolací soud podle § 142 odst. 2 o. s. ř. vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

24. Podle stejného poměru procesního úspěchu stran rozhodl odvolací soud i o náhradě nákladů odvolacího řízení podle § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 2 a § 146 odst. 2 věta první o. s. ř. o. s. ř. a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Brno 10. prosince 2024

JUDr. Jiří Vávra v. r.
předseda senátu